

راهنمای کشوری

مراقبت بیماری و نقتری

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر

اداره بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن

شابک: ۸-۱۱۶-۵۱۹-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-519-116-8

نام کتاب:	راهنمای کشوری مراقبت بیماری دیفتری
نویسنده:	دکتر سید محسن زهرابی - دکتر رکسانا منصور قناعی - دکتر فرشته شاهچراغی - فهیمه دوستی
زیر نظر:	دکتر محمد مهدی گویا
ناشر:	اندیشمند
تاریخ و نوبت چاپ:	اول - بهار ۱۳۹۱
شمارگان:	۶۰۰۰
قیمت:	رایگان

سرشناسه	ر. زهرابی، س. محسن، ۱۳۴۵
عنوان و نام بدیناورد	راهنمای کشوری مراقبت بیماری دیفتری، زیر نظر: دکتر محمد مهدی گویا
مسئخصات نشر	تهران: اندیشمند، ۱۳۹۱.
مسئخصات ظاهری	۸۳ ص، مصور.
شابک	رایگان: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۹-۱۱۶-۸
بإدائش	نالیف دکتر سید محسن زهرابی - دکتر رکسانا منصور قناعی - دکتر فرشته شاهچراغی - فهیمه دوستی
موضوع	دیفتری - ایران - مابه‌کوبی
موضوع	سرم دیفتری
شناسه افزوده	منصور قناعی، رکسانا، ۱۳۴۵ - شاهچراغی، فرشته، ۱۳۳۹
شناسه افزوده	ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز مدیریت بیماریهای واکنر/معاونت بهداشتی/اداره بیماریهای قابل پیشگیری با واکسن
رده بندی کنگره	RC ۱۳۸/۹، ۲ ۱۳۹۰:
رده بندی دیوبی	۶۱۶/۹۳۱۳۰۷۵:
شماره کتابشناسی ملی	۳۶۰۹۳۷۰:

انتشارات اندیشمند: تهران - خ دانشگاه - خ روانمهر - پلاک ۴۴ - واحد ۲ - صندوق پستی

۷۴۵۵-۱۹۳۹۵، تلفن ۶۶۹۵۳۶۱۷ و ۷۲-۶۶۹۶۷۲۷۱ Email: Andishmandpress@gmail.com

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز مدیریت بیماریهای واکنر است

عنوان	فهرست مطالب	صفحه
-------	-------------	------

مقدمه		۷
-------	-------	---

فصل اول

تاریخچه بیماری دیفتري		۹
-----------------------	-------	---

تهیه سرم ضد دیفتري در ایران		۱۱
-----------------------------	-------	----

علت شناسی		۱۲
-----------	-------	----

اپیدمیولوژی بیماری		۱۳
--------------------	-------	----

وضعیت بیماری در جهان		۱۴
----------------------	-------	----

وضعیت بیماری در ایران		۱۵
-----------------------	-------	----

پاتولوژی		۱۶
----------	-------	----

مصونیت		۱۷
--------	-------	----

علائم بالینی		۱۸
--------------	-------	----

عوارض		۲۲
-------	-------	----

تست های تشخیصی		۲۳
----------------	-------	----

تشخیص های افتراقی		۲۵
-------------------	-------	----

درمان		۲۵
-------	-------	----

درمان های کمکی		۲۷
----------------	-------	----

پیش آگهی		۲۸
----------	-------	----

مدیریت ناقلین		۲۹
---------------	-------	----

جداسازی بیماران بستری		۳۰
-----------------------	-------	----

فصل دوم

ضرورت تقویت سیستم مراقبت		۳۰
--------------------------	-------	----

تعریف مورد بیماری		۳۱
-------------------	-------	----

تعریف بالینی مورد بیماری تنفسی	۳۱
معیار اثبات آزمایشگاهی بیماری	۳۱
گروه بندی موارد	۳۲
مورد محتمل	۳۲
مورد قطعی	۳۲
نظام مراقبت بیماری دیفتری	۳۲
اطلاعات لازم برای سیستم مراقبت	۳۳
آنالیز اطلاعات	۳۳
شاخص های اجرایی مراقبت بیماری دیفتری	۳۵
فصل سوم	
سیستم گزارش دهی	۳۶
گزارش فوری تلفنی	۳۶
گزارش ماهیانه	۳۶
فرم لیست خطی موارد	۳۷
گزارش صفر ماهیانه	۳۷
بررسی طغیان	۳۸
نمونه برداری از موارد محتمل و تشخیص آزمایشگاهی	۳۸
دستورالعمل اجرایی برنامه مراقبت آزمایشگاهی بیماری دیفتری	۵۲
اقدامات کنترل عفونت و پیشگیری	۵۳
واکسن ساخت ایران	۵۵
موارد منع مصرف و هشدارها برای واکسیناسیون	۵۶
فصل چهارم	

فرم‌های عملیاتی (ضمیمه ۱).....	۵۹
فرم گزارش ماهانه موارد بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن رده محیطی (ضمیمه ۲).....	۷۱
فرم گزارش ماهانه موارد بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن (ضمیمه ۳).....	۷۲
فرم پیگیری موارد تماس بیمار محتمل به دیفتري (ضمیمه ۴).....	۷۳
فرم گزارش تلفنی موارد محتمل بیماری دیفتري (ضمیمه ۵).....	۷۴
فرم بررسی اپیدمیولوژیک موارد محتمل دیفتري (ضمیمه ۶).....	۷۵
فرم لیست خطی موارد بالینی دیفتري (ضمیمه ۷).....	۷۶
فرم ارسال موارد محتمل به دیفتري (ضمیمه ۸).....	۷۷
فرایند نحوه ارسال نمونه بیمار محتمل به دیفتري به آزمایشگاه (ضمیمه ۹).....	۷۸
فرایند گزارش دهی موارد محتمل به دیفتري (ضمیمه ۱۰).....	۷۹
الگوریتم مدیریت موارد محتمل به دیفتري (ضمیمه ۱۱).....	۸۰
الگوریتم مدیریت موارد تماس بیماری دیفتري (ضمیمه ۱۲).....	۸۱
منابع.....	۸۲

مقدمه

استفاده از واکسن به منظور پیشگیری و کنترل بیماری‌ها در ایران سابقه طولانی دارد به نحوی که تنها در کمتر از ۲ دهه بعد از کشف واکسن آبله، استفاده از این واکسن در کشورمان آغاز شد. با فعالیت مؤسسه واکسن و سرم‌سازی رازی قدم‌های بزرگی در تأمین واکسن‌های مورد نیاز کودکان کشور برداشته شد از جمله واکسن دیفتري به‌عنوان اولین واکسن انسانی که در سال ۱۳۲۰ ساخته شد ولیکن پوشش برنامه ایمن سازی کودکان بسیار محدود بود. از سال ۱۳۶۲ تلاش برای تقویت ایمن‌سازی کودکان با محوریت تقویت تولید داخلی واکسن آغاز گردید و برنامه توسعه ایمن‌سازی (EPI) از سال ۱۳۶۳ رسماً به‌عنوان یک جزء اساسی از فعالیت‌های خدمات بهداشتی اولیه آغاز شد. به‌دنبال اقدامات انجام شده، پوشش ایمن‌سازی کودکان زیر یک‌سال کشور در سال ۱۳۶۹ به ۹۰ درصد و در سال ۱۳۷۹ به بالای ۹۵ درصد رسید.

هر چند که با اقدامات انجام شده برای پیشگیری از بیماری دیفتري، خطر همه‌گیری‌های آن کاملاً رفع شده است ولیکن باید توجه نمود که این بیماری در مرحله کنترل قرار دارد و لذا امکان بروز موارد تک‌گیر بیماری و در موارد خاص احتمال طغیان بیماری نیز وجود دارد. بسیاری از دانشجویان پزشکی و حتی پزشکان ممکن است در طی دوره تحصیلی یا طبابت خود موردی از بیماری را نبینند و این امر سبب می‌شود تا این بیماری کمتر به ذهن همکاران محترم پزشک در تشخیص افتراقی بیمار قرار گیرد. به همین سبب، سازمان جهانی بهداشت بیماری دیفتري را در زمره بیماری‌های فراموش شده (Neglected disease) قرار داده است. لذا در این شرایط آشنا شدن پزشکان جوان با جنبه‌های کلینیکی و همه‌گیرشناسی این بیماری به افزایش هشاری جامعه پزشکی در مقابل خطر برگشت بیماری دیفتري خواهد افزود. این راهنما به همت مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر به منظور تشریح جنبه‌های مختلف این بیماری خطرناک و چگونگی مقابله با آن و یکسان‌سازی روش‌های تشخیص و دستورالعمل‌های

اجرائی کنترل و مراقبت از بیماری دیفتری در سطح کشور، تهیه گردیده است. همچنین جا دارد از همکاری ریاست محترم بخش میکروب شناسی انستیتو پاستور ایران سرکار خانم دکتر شاهچراغی و همکاران معاونت های بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور که در اجرایی نمودن برنامه مراقبت بیماری دیفتری تلاش می نمایند تشکر و قدردانی نمایم

دکتر علیرضا مصداقی نیا

معاون بهداشت